

„Службени гласник РС“, бр. 98/2018

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ГРБИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представка број 5409/12)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

23. октобар 2018. године

Ова пресуда је правоснажна, али може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Грбић против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Одбора у саставу:

Pere Pastor Vilanova, *председник,*

Branko Lubarda,

Georgios A. Serghides, *судије,*

и Fatoş Ağacı, *заменик секретара Одељења,*

После већања на затвореној седници 2. октобра 2018. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је покренут представком (број 5409/12) против Републике Србије, коју је држављанин Србије господин Рајко Грбић (у даљем тексту: подносилац представке) поднео Суду 3. октобра 2016. године у складу са чланом 34. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција).
2. Подносиоца представке је заступао господин Н. Косановић, адвокат из Бечеја. Владу Србије (у даљем тексту: Влада) заступао је њихов агент, госпођа Н. Плавшић.
3. Притужба према члану 6. став 1. достављена је Влади 1. децембра 2016. године, док је остатак представке проглашен неприхватљивим сходно правилу 54. став 3. Пословника Суда.
4. Влада је доставила приговор на разматрање представке од стране Одбора. Након разматрања приговора Владе, Суд га је одбио.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је рођен 1962. године и живи у Бечеју, где је био запослен као полицијски службеник.
6. Општински суд у Бечеју (у даљем тексту: Општински суд) је 24. јануара 2003. покренуо судски истражни поступак против подносиоца представке због наводног извршења више кривичних дела које је наводно починио у току обављања својих дужности.
7. Надлежна дирекција Министарства унутрашњих послова је 26. маја 2003. године отказала радни однос подносиоцу представке у полицијској служби (правоснажно од 30. маја 2003. године). Одлуком се констатује да је кривични поступак покренут против подносиоца представке и да је неопходно применити члан 45, у вези са чланом 34. ст. 1. и 2. Закона о Министарству унутрашњих послова из 1991, који је био на снази у време отказа. Према овој одредби, полицијски службеник може добити отказ, на основу дискреционог права Министарства унутрашњих послова, ако више не испуњава услове за полицијског службеника, што укључује услов да се против њега не воде одређени кривични поступци. Подносилац представке је изјавио жалбу против ове одлуке, али је 30. јуна 2003. године његова жалба одбијена, те је његов отказ потврђен.
8. Подносилац представке је 23. јула 2003. године поднео тужбу Општинском суду којом је захтевао повратак на рад.
9. Општински суд је 31. октобра 2003. године делимично обуставио кривични поступак против подносиоца представке на основу примењивог рока за застарелост гоњења.

10. Преостали део кривичног поступка је обустављен 12. новембра 2003. године, јер је јавни тужилац повукао оптужницу.

11. Општински суд је 30. децембра 2003. године поништио одлуку о отказу подносиоца представке од 26. маја 2003. године, и то делимичном пресудом, утврдивши да свако ко је оптужен за кривично дело мора да се сматра невиним све док суд не докаже кривицу и да широко тумачење члана 45. Закона о Министарству унутрашњих послова из 1991. године у погледу лица која нису проглашена кривим може бити само на њихову штету.

12. Окружни суд у Новом Саду (даље у тексту: Окружни суд) је 17. јуна 2004. потврдио ову пресуду. Након тога је бивши послодавац подносиоца представке изјавио ревизију.

13. У међувремену, подносилац представке је враћен на своје претходно радно место одлуком Министарства унутрашњих послова од 13. јануара 2005. године. Одлуке усвојене 26. маја и 30. јуна 2003. године су, такође, укинуте.

14. Међутим, 9. марта 2005. године Врховни суд је усвојио ревизију, те је преиначена пресуда од 30. децембра 2003. и 17. јуна 2004. године и одбијен захтев подносиоца представке за повратак на рад. Установљено је да је отказ од 26. маја 2006. године био у складу са чланом 45, у вези са чланом 34. ст. 1. и 2. Закона о Министарству унутрашњих послова из 1991. године и да је сама чињеница да је кривични поступак био у току против подносиоца представке био довољан разлог за отказ.

15. Подносиоцу представке је 4. јула 2005. године поново дат отказ, а одлуку је 11. августа 2005. године потврдио министар унутрашњих послова.

16. Подносилац представке је 4. августа 2005. покренуо још један низ поступака за поништење свог другог отказа. Међутим, Општински суд, Окружни суд и Врховни суд су својим пресудама од 27. октобра 2005. године, 10. маја 2007. и 18. децембра 2007. године, према редоследу, усвојили одлуке против њега и потврдили његов отказ на основу члана 45, као и члана 34. ст. 1. и 2. Закона о Министарству унутрашњих послова из 1991. године.

17. Подносилац представке је 14. марта 2008. године изјавио уставну жалбу Уставном суду у вези са исходом, правичношћу и трајањем парничног поступка који се тицао његовог отказа, правом на претпоставку невиности док се не докаже кривица, као и „правом на рад”.

18. Уставни суд је 17. фебруара 2011. године одбио уставну жалбу подносиоца представке. Што се тиче судских пресуда од 31. октобра 2003. године, 17. јуна 2004. и 9. марта 2005. године, Уставни суд је утврдио да су његове притужбе неприхватљиве *ratione temporis* с обзиром на то да је Устав Србије ступио на снагу 8. новембра 2006. године, односно након првог сета поступака који се односио на отказ подносиоца представке. С друге стране, у погледу пресуда од 27. октобра 2005. године, 10. маја и 18. децембра 2007. године, Уставни суд је утврдио да нису произвољне, а потврдио је законитост другог отказа подносиоца представке на основу члана 45, у вези са чланом 34. ст. 1. и 2. Закона о Министарству унутрашњих послова из 1991. године. По мишљењу Уставног суда, чињеница да је подносиоцу представке дат отказ 4. јула 2005. године

уместо 26. маја 2003. године била је само у корист подносиоца представке, а та чињеница није могла да утиче на законитост његовог „отказа као таквог”.

19. Пре тога, Уставни суд је 19. јануара 2011. године донео одлуку у предмету *Стефановић против Србије* (Уж-753/2008) у вези са истим правним питањем у којем је пресудио у корист подносиоца представке у том случају (видети *Милојевић и други против Србије*, број 43519/07 и 2 друга, ст. 36–37, 12. јануар 2016).

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

20. Релевантно домаће право и пракса утврђени су у предмету *Милојевић* (видети *Милојевић*, цитиран у горњем тексту, ст. 31–37).

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛ. 6. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

21. Подносилац представке се притуживао да су одлуке домаћих органа у парничном поступку у вези с његовим отказом биле произвољне и да нису имале адекватна образложења. Он се позвао на члан 6. став 1. Конвенције, који, уколико је релевантно, гласе као што следи:

„1. „Приликом одлучивања о грађанским правима и обавезама..., свако има право на праведно и јавно саслушање... од стране независног и непристрасног трибунала који је успостављен на основу закона. Пресуда се изриче јавно...”

A. Допуштеност

1. Када је реч о спојивости притужбе подносиоца представке ratione materiae

22. Влада је изјавила да су одлука од 4. јула 2005. године и одлуке судова усвојене након тога биле само декларативног карактера, јер су само потврдиле законитост првобитног отказа од 26. маја 2003. године. Као последица тога, наведене одлуке нису биле директно одлучујуће за грађанска права и обавезе подносиоца представке, те се члан 6. став 1. не може применити у овом случају.

23. Подносилац представке је остао при томе да је члан 6. став 1. примењив.

24. Суд примењује да је подносиоцу престао радни однос у полицији на основу одлуке од 4. јула 2005. године, чији је исход био од пресудног значаја за остваривање његових грађанских права и која је проузроковала накнадне судске поступке, при чему сами судови никада нису доводили у питање ову одлучност, иако су на крају усвојили одлуке против подносиоца представке. Стога, Суд одбацује приговор Владе у вези с тим.

2. У погледу исцрпљивања домаћих правних средстава

25. Влада је тврдила да ни друга тужба подносиоца представке (видети ст. 15–16), нити накнадна уставна жалба нису представљале ефикасне правне лекове када је у питању овај случај. Владин став је да је подносилац представке требало да поднесе представку

након пресуде Врховног суда од 9. марта 2005. године, како што су учинили подносиоци представке у предмету *Милојевић* (горе цитиран), те да је пропуст подносиоца представке да то учини резултирао подношењем представке ван рока.

26. Суд подсећа да правило исцрпљивања домаћих правних лекова из члана 35. став 1. Конвенције захтева да подносиоци представке прво искористе средства предвиђена националним правним системом, чиме се државе штите од одговорности пред Судом због својих аката пре него што добију прилику да исправе одређено питање кроз сопствени правни систем. Терет доказивања је на Влади која тврди да нису исцрпљена правна средства како би уверила Суд, ефикасан правни лек био доступан у теорији и у пракси, у релевантном периоду; односно, да је правно средство било доступно, способно да пружи задовољење у вези с притужбама подносиоца представке, као и разумне изгледе за успех. Међутим, чим овај терет доказивања буде испуњен, на подносиоцу представке је да докаже да је правно средство које је истакла Влада заправо било исцрпљено, односно да је из неког разлога било неадекватно и неефикасно у одређеним околностима случаја или да постоје посебне околности које изузимају њега или њу од таквог захтева (видети, између осталог, *Т. против Уједињеног Краљевства* [ВВ], број 24724/94, § 55, 16. децембра 1999. и *Винчић и други против Србије*, бр. 44698/06 и 30 других, § 49, 1. децембар 2009.).

27. У погледу правних система који пружају уставну заштиту основних људских права и слобода, као што је онај у Србији, Суд подсећа да је оштећени појединац дужан да испита обим те заштите (видети, између осталог, *Миразовић против Босне и Херцеговина* (одл.), број 13628/03, 16. маја 2006. године и *Винчић*, цитиран горе, став 51). Имајући ово на уму, с обзиром на овлашћења Уставног суда Србије, што је доказано кроз своју судску праксу, Суд је утврдио да се уставна жалба у начелу може сматрати делотворним домаћим правним леком, у смислу члана 35. став 1. Конвенције, у вези са свим представкама које су поднете од 7. августа 2008. године, а то је датум када су прве одлуке Уставног суда о основаности наведених жалби објављене у Службеном гласнику Тужене државе (видети *Винчић*, цитиран у горњем тексту, став 51).

28. У сваком случају, Суд понавља да појединац није у обавези да искористи више од једног правног средства када је неколико доступно. Подносилац представке има право сам да бира правно средство које је најпогодније у околностима случаја (видети, између осталог, *Airey против Ирске*, 9. октобра 1979, став 23, Серија А број 32, *Voicenco против Молдавије*, број 41088/05, § 80, 11. јула 2006. и *Borzonov против Русије*, број 18274/04, став 54, 22. јануара 2009).

29. Осврћући се на чињенице из овог предмета, Суд прво напомиње да је одлука од 4. јула 2005. године садржала упутство о правном средству. Према овом упутству, подносилац представке је имао право да изјави жалбу против одлуке у року од осам дана од пријема исте, што је он и учинио. Да подносилац представке није искористио ову прилику, овај пропуст би могао да се сматра неисцрпљивањем домаћих правних средстава.

30. Друго, Суд примећује да је подносилац представке поднео своју представку Суду 3. октобра 2011. године. Наиме, то је било након 7. августа 2008. године, и с обзиром на то да се питања у вези исцрпљивања домаћих правних лекова обично утврђују упућивањем на датум подношења представке (видети *Винчић*, цитиран у горњем тексту, став 51), Суд сматра да је подносилац представке заиста имао обавезу да искористи овај конкретни вид правне заштите пре него што се обратио Стразбуру, што је ефикасно и учинио.

У овим околностима, као и на основу закључка Суда у претходном ставу 24, приговор Владе који се односи на исцрпљивање домаћих правних лекова мора бити одбачен.

3. Друга питања у погледу допуштености

31. Суд, иначе, сматра да представка подносиоца није очигледно неоснована у смислу значења члана 35. став 3 (а) Конвенције. Такође констатује да није неприхватљива по било ком другом основу. Стога се мора прогласити прихватљивом.

Б. Основаност

32. Подносилац представке је тврдио да је његов бивши послодавац погрешно применио одговарајући домаћи закон, да је одлука од 4. јула 2005. била неоснована, да су накнадне судске пресуде у парничном поступку биле произвољне и нису биле довољно образложене, те да је Уставни суд произвољно подржао такво образложење. Подносилац представке је истакао да је његов случај готово идентичан, и чињенично и правно, са другим предметима које је разматрао Уставни суд (видети горе наведени став 18, такође видети предмет *Милојевић*, цитиран у горњем тексту, ст. 36–37) и да је требало применити иста начела и у његовом случају.

33. Влада се није сложила с тим. Они су тврдили да је отказ који је уручен подносиоцу представке био законит и заснован на Закону о Министарству унутрашњих послова из 1991. године и да су оспорене судске пресуде биле јасно и довољно образложене у погледу отказа подносиоца представке. Поред тога, Влада је навела да се судска пракса из предмета *Милојевић* не може применити у овом случају, с обзиром на различите околности овог предмета и различити временски контекст.

34. Суд понавља да према његовој устаљеној судској пракси, која одражава начела која се односе на правилно спровођење правде, пресуде судова и трибунала морају адекватно да наведу разлоге на којима су засновани. Обим примене наведене обавезе навођења разлога може се разликовати у зависности од природе одлуке и мора се одредити у светлу околности случаја (видети *Ruiz Torija против Шпаније* и *Hiro Balani против Шпаније*, 9. децембра 1994. године, §§ 27, 29, серија А бр. 303-А и 303-Б; *Higgins и други против Француске*, 19. фебруар 1998., став 42., Извештаји 1998-И; и *Милојевић*, цитиран горе, став 83). Иако члан 6. став 1. обавезује судове да образложе своје одлуке, то се не може протумачити у смислу захтевања детаљног одговора на све аргументе укључених страна (видети *Van de Hurk против Холандије*, 19. април 1994. године, став 61, серија А број 288, *Милојевић*, цитиран горе). Међутим, када примењују законска правила која нису довољно прецизна, домаћи судови морају да покажу посебну марљивост када пружају адекватне разлоге у погледу начина примене таквих правила, с обзиром на

околности сваког конкретног случаја. Само навођење језика непрецизне одредбе не може се сматрати довољним образложењем (видети *X. в. против Белгије*, 30. новембар 1987. године, § 53, Серија А број 127-Б и *Милојевић*, горе цитиран).

35. Суд се већ бавио квалитетом законске одредбе на основу које је подносиоцу представке уручен отказ, као и понашањем домаћих судова у примени ове одредбе (видети *Милојевић*, цитиран у горњем тексту, ст. 32–33, 65–68 и 84). Поред тога, Суд је утврдио да је Уставни суд већ имао прилику да се бави случајевима у којима су покренута у суштини идентична питања онима које је подносилац представке поднео пред овим Судом где је закључено да су закон, на основу којег су подносиоци добили отказ, као и судске одлуке које су биле идентичне онима из предмета подносиоца представке, биле произвољне и да су кршиле право на правично суђење (видети *Милојевић*, цитиран горе, став 84). У вези са приговором Владе у погледу различитог временског контекста, Суд примећује да је једина разлика између овог предмета и случаја *Милојевић* то да су се подносиоци представке у случају *Милојевић* обратили Суду одмах након што су добили отказе, док је подносилац представке у овом предмету покушао и исцрпео сва домаћа правна средства које је имао на располагању (видети став 29). Правни основ на основу којег је подносиоцу отказан радни однос у полицији је исти као у предмету *Милојевић*. Стога, с обзиром на готово идентичне чињеничне и правне околности предмета, Суд не види разлога да одступи од својих закључака усвојених у предмету *Милојевић*.

У складу с тим, дошло је до кршења члана 6. став 1. Конвенције.

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

36. Члан 41. Конвенције гласи:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

А. Штета

37. Подносилац представке је тражио накнаду од 36.465 евра (EUR) у вези с материјалном штетом, која се састојала од заосталих плата и пензија које би „зарадио” да је наставио да ради као полицајац, као и 5.000 евра у погледу нематеријалне штете.

38. Влада је задржала став да су износи који се траже у вези с материјалном и нематеријалном штетом превисоки. Влада је такође сматрала да није било узрочне везе између потенцијалног кршења члана 6. став 1. и материјалне штете.

39. У погледу материјалне штете, Суд закључује да је захтев подносиоца захтева за правично задовољење неоснован. Конкретно, подносилац представке није доставио Суду адекватно објашњење зашто није могао да нађе друго запослење или зашто није могао да обезбеди други извор прихода од рада, што би било од посебног значаја за

исправно обрачунавање захтеване материјалне штете. Стога је Суд одбио захтев подносиоца представке у вези са материјалном штетом.

40. У односу на нематеријалну штету, Суд сматра да је подносилац представке сигурно претрпео узнемиреност и анксиозност због утврђеног кршења. Одлучујући на основу правичности, Суд подносиоцу представке додељује 2.400 евра (EUR) због претрпљене нематеријалне штете.

Б. Трошкови и издаци

41. Подносилац представе је такође тражио 9.275 евра за трошкове и издатке који су настали пред домаћим судовима и Судом. У прилог овим захтевима, подносилац представке је поднео биланс и затражио да се накнада директно уплати његовом адвокату, господину Н. Косановићу, кога је овластио да прими ту суму.

42. Влада је оспорила овај захтев као неоснован и недовољно одређен.

43. Према судској пракси Суда, подносилац представке има право на повраћај трошкова и издатака само у оној мери у којој је доказано да су стварно и нужно настали и да су разумни у погледу квантитета (*Iatridis против Грчке* (правично задовољење) [ВВ], број 31107/96, став 54, ЕЦХР 2000-ХИ; *Милојевић*, цитиран горе, став 98). То јест, подносилац је сигурно имао трошкове, или је био обавезан да их плати, у складу са правном или уговорном обавезом, те је вероватно да су наведени издаци били неизбежни у циљу спречавања утврђеног кршења или стицања правне заштите. Што се тиче овог случаја, имајући у виду доступну документацију и горе наведене критеријуме, Суд сматра да је разумно доделити износ од 1.700 евра (EUR), који би требао да покрије трошкове под свим тачкама и директно да се исплати правном заступнику подносиоца представке г. Н. Косановићу (видети *Хајнал против Србије*, број 36937/06, став 154, 19. јуни 2012. године).

В. Затезна камата

44. Суд сматра да је прикладно да затезна каматна стопа буде заснована на маргиналној каматној стопи Европске централне банке, којој треба додати три процентна поена.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Проглашава* представку прихватљивом;

2. *Утврђује* да је дошло до кршења члана 6. став 1. Конвенције;

3. *Утврђује*

(а) да Тужена треба да плати у року од три месеца следеће износе:

(i) 2.400 евра (две хиљаде и четири стотине евра) подносиоцу представке, као и било који порез који се може наплатити у вези са нематеријалном штетом и

(ii) 1.700 евра (хиљаду и седам стотина евра), као и било који порез који се може наплатити у вези са овим износом у погледу трошкова и издатака, директно заступнику подносиоца представке;

(б) да горе наведени износи морају да се претворе у националну валуту Тужене по стопи која се примењује на дан исплате;

(в) да од истека наведених три месеца до измирења, камата на горе наведене износе по стопи која је једнака маргиналној каматној стопи Европске централне банке буде исплаћена за период неиспуњавања обавеза плус три процентна поена;

4. *Одбацује* остатак захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и објављено у писаном облику 23. октобра 2018. године, у складу с правилем 77. §§ 2. и 3. Пословника о раду суда.

Fatoş Aracı

Заменик секретара

Pere Pastor Vilanova

Председник